

30
lat

Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków

ul. Odrowąża 24, 05-270 Marki, +48 22 761 82 05, biuro@otop.org.pl, www.otop.org.pl

Pomorskie Biuro OTOP

ul. Lipowa 4, 84-230 Rumia, +48 58 341 26 93, pomorze@otop.org.pl

**Sprawozdanie z realizacji zadania edukacyjnego
pn. „Dla przyrody i ludzi - OTOPatrol w rezerwacie Beka”**

w ramach umowy nr WFOŚ/D/569/3082/2020

Koordynator projektu: Hanna Rachwald

OTOP jest zarejestrowaną, krajową organizacją pozarządową, zajmującą się ochroną dzikich ptaków i miejsc, w których one żyją. Naszym celem jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń. Jesteśmy partnerem światowej federacji towarzystw ochrony ptaków – BirdLife International.

Kwota dotacji: 15 000,00 zł

Okres realizacji: 1.04.2020 – 31.03.2021 r.

I. Cel i organizacja pracy OTOPatrolu

Celem przedsięwzięcia było organizacja i rozwój OTOPatrolu – zespołu wolontariuszy i edukatorów, reagujących na przypadki nieodpowiedzialnej turystyki na terenie rezerwatu przyrody Beka i prowadzących bezpośrednią edukację w terenie. OTOPatrol działa na terenie rezerwatu Beka od 2019 r.

- Regularna obecność wolontariuszy w rezerwacie przynosi następujące efekty:
 - kształtowanie postaw turystów i upowszechnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych rezerwatu;
 - ograniczenie wkraczania przez odwiedzających w miejsca nieudostępnione a przez to ograniczenie presji na przyrodę rezerwatu przyrody;
 - szybka identyfikacja i weryfikacja zagrożeń dla przyrody rezerwatu Beka.
- Patrole wolontariuszy w 2020 r. były organizowane w okresie od 25 kwietnia do 4 października, w czasie najintensywniejszego ruchu turystycznego i jednocześnie w okresie lęgowym ptaków oraz na początku sezonu migracji ptaków. W roku 2020 r. umowy podpisało 17 wolontariuszy. Regularne patrole miały miejsce w czasie weekendów, świąt i dni wolnych od pracy. Indywidualni wolontariusze byli obecni w rezerwacie także poza sezonem lęgowym ptaków i poza okresem najbardziej intensywnego ruchu turystycznego. Wolontariusze pomagali także w organizacji wydarzeń edukacyjnych związanych z Beką. Założone cele projektu zostały zrealizowane. Wdrożone działania opisano szczegółowo poniżej.
- Wolontariusze OTOPatrolu zostali odpowiednio przeszkoleni, przygotowani i wyposażeni do pracy z turystami w Bece. W czasie patroli, w razie potrzeby wolontariuszom udzielano wsparcia merytorycznego i osobowego ze strony OTOP.
- Organizacja pracy wolontariuszy oraz szkolenia dla wolontariuszy były dostosowane do sytuacji wynikającej z pandemii COVID-19.

II. OPIS ZREALIZOWANYCH PRAC:

1. Rekrutacja wolontariuszy do zespołu OTOPatrolu

Informację o aktywowaniu społecznych patroli dla rezerwatu Beka oraz zaproszenie do włączenia się w działania rozpowszechniono dostępnymi kanałami komunikacji OTOP: strona internetowa (w tym serwis internetowy Beki), Facebook OTOP, w grupie Facebook programu OTOP „Wolontariat wysokich lotów” i innych grup przyrodniczych oraz drogą mailową na adresy z bazy wolontariuszy Towarzystwa. Skontaktowano się także z organizacjami i instytucjami działającymi na polu edukacji przyrodniczej i wolontariatu w regionie pomorskim. Zaproszono do współpracy dotychczasowych wolontariuszy i sympatyków rezerwatu. Wykorzystano kontakt z organizacjami

skupiającymi ruch wolontariuszy w regionie pomorskim. Przygotowano i upubliczniono formularz zgłoszeniowy dla osób chcących zaangażować się w pracę terenowych edukatorów.

2. Szkolenie wolontariuszy OTOPatrolu

Z uwagi na obostrzenia związane z COVID-19, które weszły w życie pod koniec marca 2020 r., szkolenia dla nowych uczestników patrolu prowadzone przez pracowników OTOP miały w 2020 r. charakter indywidualny. Z powodu Covid-19, kilkakrotne zmieniały się zasady udostępniania rezerwatu Beka dla ruchu turystycznego. Były one wyjaśniane na indywidualnych szkoleniach wolontariuszy oraz za pośrednictwem grupy Facebook. Aktualizowano także w tym zakresie materiały dla wolontariuszy.

Przeprowadzono 7 indywidualnych szkoleń dla nowych wolontariuszy dotyczących:

- niezbędnych informacji na temat przyrody Beki oraz zadań ochrony czynnej wdrażanych w rezerwacie przez OTOP;
- podstawowych regulacji prawnych, i przepisów obowiązujących na terenie rezerwatu;
- zasad i praktyki edukacyjnego przekazu dla osób obecnych w rezerwacie;
- zasady i praktyki interweniowania w sytuacjach nieprzestrzegania obowiązujących reguł przez osoby odwiedzające rezerwat, gwarantujących efektywną i bezpieczną pracę społecznego patrolu;
- procedur patrolowania i edukowania, tj. czas trwania patrolu, ilość osób w jednym patrolu, obszary rezerwatu objęte kontrolą, zasady bezpieczeństwa;
- zasad ustalania harmonogramu pracy, komunikowania się i raportowania asystentowi społecznego patrolu.

Wolontariuszom przekazano pakiet materiałów merytorycznych niezbędnych w pracy edukacyjnej w rezerwacie.

W celu usprawnienia organizacji pracy wolontariuszy, podstawowe formularze (formularz raportów z patroli, formularze do rozliczenia dojazdów, grafik patrolów) zebrano w jednym miejscu (na grupie Facebook OTOPatrolu).

Na potrzeby szkolenia wolontariuszy przygotowano cykl podcastów przyrodniczych dotyczących rezerwatu. Podcasty zostały przygotowane jako zadanie zamienne dla szkolenia stacjonarnego (nie mogło się odbyć z uwagi na sytuację epidemiczną kraju), ze środków przewidzianych na jego organizację. Całkowity koszt przygotowania podcastów nie spowodował przekroczenia planowanych kosztów całego zadania edukacyjnego.

Przygotowano 4 odcinki podcastów, przygotowanych według schematu:

1) rozmowa (ok. 25-30 minut) na tematy związane z przyrodą Beki i jej ochroną oraz odpowiedzialną turystyką w rezerwacie (fotografowanie, poruszanie się po szlakach Beki, etc.).

2) sylwetka jednego gatunku lub grupy ptaków związanych z siedliskami Beki.

Podcasty będą udostępnione na kanale YouTube OTOP oraz na Spotify. Emisja promowana na stronie OTOP, FB, Instagramie, Twitterze.

Szkolenie zamykające sezon OTOPatrolu z uwagi na obostrzenia epidemiczne nie odbyło się w zaplanowanej formule, w zamian zorganizowano spotkanie wolontariuszy w rezerwacie, podsumowujące działania patrolu.

3. Wyposażenie wolontariuszy OTOPatrolu.

Członkom zespołu dostarczono niezbędne materiały merytoryczne i edukacyjne, a także odzież terenową z oznakowaniem OTOPatrolu i OTOP. Elementy ubioru, podkreślające status uczestników patrolu jako oficjalnych reprezentantów OTOP w rezerwacie, zdecydowanie ułatwiają kontakt wolontariuszy z osobami odwiedzającymi rezerwat.

W ramach bieżącego zadania zakupiono wolontariuszom następujące wyposażenie:

- koszulki bawełniane typu T-shirt z oznakowaniem OTOPatrolu – 30 szt.
- czapki z daszkiem (patrolówka) z logo OTOP i OTOPatrolu - 30 szt.
- opaski odblaskowe z logo rezerwatu - 500 szt.
- zalaminowane mapki z trasą ścieżki i wyciągiem z przepisów regulujących reżim ochronny Beka - 30 szt.
- naklejki z logo OTOP i rezerwatu (materiał edukacyjny dla odwiedzających).
- przypinki z wizerunkami ptaków rezerwatu Beka i koników polskich (materiał edukacyjny dla odwiedzających) – 300 szt.
- plecaki terenowe z logo rezerwatu – 17 szt.

Z uwagi na fakt, że przypinki z wizerunkami ptaków rezerwatu Beka cieszą się dużym zainteresowaniem osób odwiedzających rezerwat i są elementem wspierającym pozytywny przekaz edukacyjny, uzupełniono ich zasoby, rozszerzając serię o dwa kolejne gatunki ptaków oraz koniki polskie. Działanie zrealizowano ze środków zaoszczędzonych przy realizacji innych działań projektu.

Poza ww. wyposażeniem, zakupionym w ramach bieżącego zadania wolontariuszom przekazywano również:

- przewodniki po ścieżce edukacyjnej „Rezerwat przyrody Beka” (do użytku wolontariuszy oraz jako materiał edukacyjny dla odwiedzających) – zasoby OTOP;
- ulotki o przyrodzie rezerwatu Beka (materiał edukacyjny dla odwiedzających) – zasoby OTOP;
- zakładki do książek z ptakami Beka
- kamizelki odblaskowe z logo OTOPatrolu – zakupione w ramach zadania „OTOPatrol – mamy oko na Bekę” realizowanego w roku 2019;
- zalaminowanych mapek z trasą ścieżki i wyciągiem z przepisów regulujących reżim ochronny Beka w ramach własnych kosztów (bez wydatkowania środków Funduszu).

4. Komunikacja i integracja wolontariuszy.

Głównym narzędziem komunikacji między koordynatorem projektu a uczestnikami społecznego patrolu była (i pozostaje) zamknięta grupa na Facebooku.

Jest to miejsce wymiany informacji i zdjęć dotyczących bieżących wydarzeń w rezerwacie, planów pracy, harmonogramu obecności wolontariuszy w terenie oraz innych aktualności (także ze świata przyrody Beki). Grupa OTOPatrolu na FB to także narzędzie integracji i aktywności zespołu, przygotowującego się do kolejnego sezonu pracy w rezerwacie.

W sezonie 2020 r., w trakcie realizacji zadania, na grupie zamieszczono ponad 200 wpisów. Wpisy dotyczyły najczęściej: organizacji pracy wolontariuszy, relacji z partoli, pomysłów i usprawnień proponowanych przez wolontariuszy, opisów i zdjęć przyrodniczych, wątpliwości odnośnie zasad obowiązujących w rezerwacie.

5. Działania OTOPatrolu i efekty pracy wolontariuszy.

Spółeczny patrol terenowych edukatorów był aktywny od 25 kwietnia 2020 r. Wszyscy wolontariusze przed rozpoczęciem pracy terenowej zostali przeszkoleni i wyposażeni w niezbędne materiały. Z każdym z 17 wolontariuszy podpisywana została umowa wolontariatu na okres realizacji zadania.

Regularne patrole w rezerwacie trwały do 4 października 2020 r. Objęły one sezon lęgowy ptaków i początek jesiennej migracji, kiedy ptaki żyjące lub zatrzymujące się w siedliskach Beki wymagają spokoju i swobodnego do nich dostępu. Jednocześnie był to szczyt sezonu letniego i urlopowego, kiedy działania interwencyjne i edukacyjne w rezerwacie są najbardziej potrzebne.

Wolontariusze wykonywali swoje zadania w rezerwacie w dni wolne od pracy, tj. w soboty, niedziele i święta, kiedy w cyklu tygodniowym ruch turystów jest najbardziej intensywny. Pracowali w zespołach minimum 2-osobowych, przez 2-4 godziny dziennie każdy. W szczycie letnim, w miarę możliwości organizowane były dwa takie składy patrolu w różnych godzinach. Skład patroli był planowany tak, aby doświadczeni wolontariusze byli w terenie z wolontariuszami nowo rekrutowanymi.

Harmonogram pracy wolontariuszy ustalany był na bieżąco, z odpowiednim wyprzedzeniem, za pomocą dostępnego dla wszystkich wolontariuszy formularza on-line (arkusz Google).

Terenowi edukatorzy obecni byli na trasie ścieżki turystycznej. Zwracali uwagę na miejsca poza udostępnionym szlakiem. Ich zadaniem było zwracanie turystów nieprzestrzegających zasad poruszanie się po rezerwacie na ścieżkę edukacyjną,

opowiadanie o przyrodzie Beki, zwrócenie uwagi na obserwowane ptaki, pokazanie ich z wykorzystaniem lornetki lub lunety, przekazanie materiałów edukacyjnych, w tym drobnych gadżetów dla najmłodszych. Tematem często poruszonym podczas edukacji prowadzonej przez wolontariuszy były koniki polskie obecne na wygradzonych pastwiskach Beki. Wolontariusze przekazywali informacje o celowości wypasu, potrzebie zapewnienia wypasnym zwierzętom spokoju (niewkraczania na ich pastwiska) oraz o historii konika polskiego.

Uczestnicy OTOPatrolu składali raporty z przebiegu swoich działań w rezerwacie, z wykorzystaniem przygotowanego w tym celu formularza.

OTOPatrol 2020.05.01
Edukacja prowadzona przez OTOPatrol w rezerwacie Beka, fot. A. Popielski

OTOPatrol w rezerwacie Beka, napawa tablicy, fot. A. Buczkowski

Partol i szkolenie wolontariuszy OTOPatrolu w rezerwacie Beka, fot. A. Popielski

Edukacja prowadzona przez OTOPatrol w rezerwacie Beka, fot. J. Błaż

Z uwagi na sytuację związaną z Covid-19, ograniczona została forma wydarzeń publicznych związanych z rezerwatem, tak aby wykluczyć sytuacje gromadzenia się w jednym miejscu zbyt dużej liczby osób. W pierwszą sobotę października 2020 r. zorganizowano na ścieżkach rezerwatu Beka otwartą imprezę pod nazwą Europejskie Dni Ptaków. Wolontariusze byli zaangażowani w przygotowanie i prowadzenie „stacji” gry terenowej, zorganizowanej w ramach tego wydarzenia. Wolontariusze OTOPatrolu pomagali również w zabezpieczeniu akcji przeprowadzania koników polskich – do rezerwatu Beka na początku wypasu łąk oraz – z rezerwatu na pastwisko zimowe po zakończeniu sezonu.

Na zakończenie letniego sezonu pracy OTOPatrolu w rezerwacie zorganizowano

spotkanie podsumowujące działania wolontariuszy. Spotkanie mało charakter terenowy. Była to okazja do wymiany doświadczeń, integracji, wskazania udanych aspektów działań oraz sposobu poprawienia niedociągnięć, a także zebrania pomysłów wolontariuszy na kolejny sezon. Spotkanie było też okazją dla podziękowania wolontariuszom, wręczenia dyplomów oraz nagród w postaci plecaków.

Za organizację pracy wolontariuszy odpowiedzialny był asystent społecznego patrolu z następującym zakresem obowiązków:

- przeprowadzenie akcji rekrutacyjnej i nabór wolontariuszy do zespołu OTOPatrolu,
- organizacja szkolenia uczestników patroli,
- uaktualnienie procedur komunikacji z zespołem OTOPatrolu, raportowania ich pracy, zgodnie z wnioskami wynikającymi z doświadczenia poprzedniego sezonu,
- ustalenie i nadzorowanie harmonogramu pracy w terenie,
- bieżąca komunikacja i wsparcie wolontariuszy w tym dostarczanie materiałów,
- projekt i zakup planowanych materiałów oraz dbanie o efektywne wykorzystanie tych zasobów,
- prowadzenie aktywnego profilu OTOPatrolu na FB.

6. Efekty realizacji zadania. Utrzymanie trwałości efektów projektu

Działania społecznych edukatorów Beki przyniosły oczekiwane efekty. Spotkania osób odwiedzających rezerwat z wolontariuszami zaowocowały ograniczeniem liczby przypadków naruszania zakazów na terenie rezerwatu, niejednokrotnie żywym zainteresowaniem informacjami dotyczącymi przyrody rezerwatu, prowadzonego na łąkach Beki wypasu koników polskich, zaobserwowanych ptaków czy też dostępnością dla turystów różnych obszarów rezerwatu. Regularna obecność zespołu OTOPatrolu w rezerwacie dała też nieoceniony wkład w uzyskanie pełniejszego obrazu sposobu korzystania turystów z walorów Beki, skali zachowań stanowiących zagrożenie dla jej przyrody oraz miejsc najbardziej newralgicznych.

Interwencje OTOPatrolu w związku z naruszeniami przepisów na terenie rezerwatu Beka dotyczyły głównie: wprowadzania psów na teren rezerwatu, wchodzenia i poruszania się rowerem na terenie niedostępny dla takiego ruchu, plażowania, wjazdu na teren rezerwatu nieuprawnionych pojazdów.

Rezultaty projektu w odniesieniu do działań OTOPatrolu:

- W pracę zespołu wolontariuszy-edukatorów było zaangażowanych regularnie 17 osób.
- W rezerwacie wolontariusze przepracowali 40 dni w okresie od kwietnia do października 2020 r.
- Udokumentowana liczba osób objętych działaniem edukacyjnym, w tym informacją o ograniczeniach obowiązujących w rezerwacie przyrody Beka – 989 osób (liczba rzeczywista większa),
- Udokumentowana liczba interwencji w przypadku niewłaściwych zachowań osób odwiedzających rezerwat – 733 (liczba rzeczywista większa).

7. Promocja efektów projektu

Projekt jest promowany w następujących miejscach:

- Strona internetowa OTOP www.otop.org.pl
- Została opublikowana informacja o rozpoczęciu projektu wraz z zaproszeniem wolontariuszy do współpracy oraz aktualności z działań w trakcie realizacji. Po zakończeniu projektu opublikowane zostało podsumowanie sezonu.
- Portal społecznościowy (Facebook) – profil OTOP.
- Została opublikowana informacja o rozpoczęciu projektu wraz z zaproszeniem wolontariuszy do współpracy oraz krótkie aktualności z działań w trakcie realizacji.
- Aktywny i angażujący profil na portalu społecznościowym (Facebook)
- Grupa zamknięta skierowana do wolontariuszy OTOP.
- Kwartalnik OTOP „Ptaki”- relacja dotycząca celów i efektów działania społecznego patrolu edukatorów Beki (nr 1’2020)

Załączniki:

1. Materiały i wyposażenie zakupione dla wolontariuszy OTOPatrolu
2. Przykłady naruszania przepisów i interwencje OTOPatrolu
3. Formularz raportu z przebiegu działań OTOPatrolu